

סוטה ט-ב

עניין: משה ודוד לא שלטו שונאיהם במעשיהם

גליוני הש"ס

ט' א' זה משה ודוד שלא שלטו כו', נ"ב הטעם דבני אדם למיתה עומדים ואינם קיימים ע"כ גם הנעשה על ידם אין לו קיום ולא זכה להתקיים רק הנעשה ע"י משה ודוד דעל משה נאמר לקמן י"ג ב' לא מת משה כו' ועל דוד נאמר בר"ה כ"ה א' דוד מלך ישראל חי וקיים, מדברי ס' בנין אריאל פ' בחקותי בתוספת כופך:

בנין אריאל פרשת בחוקותי

ונראה לי שב עפמ"ש במסכת סוטה. מ"ד לישראל נאזה תהלה. אל תקרי נאזה אלא נזה. דמה שעשו משה ודוד נגזו. אבל מה שעשה שלמה ושאר צ"ח שלטו צ"ח והחריבוהו. ונראה הטעם לפי שצ"ח למיתה עומדים ואין קיימים לעולם. לכן גם הנעשה ע"י צ"ח ודס אין לו קיום. ולא זכו להתקיים אלא אותן שנעשו ע"י משה ודוד מלך ישראל שדוד מלך ישראל חי וקיים. שהם היו כדאי לכך וצ"ח ה' דמע"ש כתב התי"ט שצנין בית המקדש לעתיד יהיה קודם תחיית המתים טרם יעמדו משה ודוד לקן הימין. ואז אם יבנה ע"י צני אדם אי אפשר שיתקיים קיום עולם ורצונו של מקום הוא שיתקיים לעתיד כי לא ימאס עוד בישראל ולא יבא עוד שנמש. לכן עתיד לבנותו בעלמו כדי שיתקיים לעד כמו שאנו מתפללים וזנה אותה בנין עולם. (ומאחר שהקצ"ה לא ימאס עוד בישראל משיגאלם לא נכון שיבנה ביהמ"ק ע"י צני אדם שאינם כדאי לקיים אף הנעשה ע"י קיום עולם. לכך יבנהו הקצ"ה ויתנהו לנו צ"ח). ונמלא ע"פ

מגלה עמוקות ואתחנן אופן כ'
טעם שני למה הולך משה להיות קצור בעבר הירדן, על דרך הגמרא (במסכת סוטה דף טו.) דרש רבא מאי דכתיב (תהלים לג, א) לישראל נאזה תהלה, אל תקרי נאזה אלא נזה, אלו משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשי ידיהם. ונמלא אילו היה נכנס משה לארץ ישראל ונבנה המקדש על ידו, לא היו יכולין השונאים לשלוט במעשה ידיו, והיה מוכרח לשפוך חמתו על ישראל ולא על עצים ואבנים (איכ"ר פ"ד י"ד), זה שאמרו ז"ל (תנחומא ואחחן סי' ו') אם אתה תעבור את הירדן ישראל יאצדו. ועל זה הקדוש צרוך הוא רב לך, דרגא דילך היא גבוהה מאד, ואי אפשר לשונאים לשלוט במעשה ידך, וכשיחטאו ישראל יאצדו הם ולא ישפוך חמתו על העצים והאבנים, לכן אי אפשר לך לעבור את הירדן וישראל